

Psychologie výchovy a vzdělávání

Učení ve školním kontextu

- ***současné teorie (příklad)***
- ***problémové okruhy***
 - *vývojové aspekty - příklady*

Učení

- Elementární formy učení
- Komplexní formy učení
- Sociální učení

Učení ve školním kontextu

- Učení směřující k určitému cíli
 - Učení záměrně organizované
 - Učení promyšleně řízené
 - Učení uvědomované žákem
-
- Učení v situacích pedagogického typu
(Kulič, 1992)

Změny v přístupech ke školnímu učení (dle Mayer, 1992)

Časové období	Pojetí učení	Pojetí žáka	Pojetí učitele	Typické vyučovací metody
1900–1950	učení je zpevnování reakcí	žák je příjemcem odměn a trestů	učitel je distributorem odměn a trestů	série otázek a odpovědí zaměřených na výklad a opakování učiva, doplňování pracovních listů, nácvik dovedností a praktické procvičování
1960–1970	učení je získávání znalostí	žák je procesor zpracovávající informace	učitel je zprostředkovatelem znalostí	výklad, vysvětlování, studium učebnic a příruček, audiovizuální výuka
1980–1990	učení je konstruování znalostí	žák je aktér hledající význam a smysl toho, čemu se učí	učitel je žakovým průvodcem na cestě poznávání	diskuse o problémech, řízené objevování, spoluúčast na stanovení cílů, aktivní participace na řešení učebních úloh

Smysluplné učení (meaningful learning)

- **učení, které není prostým memorováním a rozšiřováním sumy poznatků**
 - Valstní termín připisován D.P.Ausubelovi
 - Vychází z kritiky Thorndikeova mechanistického přístupu (*behaviorální paradigma*)
 - Dalším zdrojem gestalt-psychologie
 - Dlouhá tradice (*např. J.A.Komenský*)

Smysluplné učení - charakteristiky

- Aktivita
- Konstruování
- Kumulace
- Autoregulace
- Zacílenost
- Situovanost
- Individuální specifčnost

Smysluplné učení - složky

Podle T.J. Shuella (1992)

- Očekávání (*mj. co, k čemu, self-efficacy*)
 - Motivování (*vnější, vnitřní*)
 - Aktivování dosavadních znalostí
 - Pozornost (*část vs. celek učiva*)
 - Překódování (*zvláštnosti zapamatování žáka i zvláštnosti učiva*)
 - Srovnávání (*staré a nové učivo*)
 - Generování hypotéz
- (...)

Smysluplné učení - složky

- Opakování
- Zpětná vazba
- Hodnocení (sumativní vs. formativní)
- Monitorování
- Kombinování, integrování, syntéza

Piagetova teorie kognitivního vývoje

- Zájem soustředěn na vztah mezi poznávajícím jedincem a objektem poznávání v různých obdobích života
- Každá úroveň poznání je výsledkem předchozího vývoje; vzniká reorganizací a transformací úrovně předchozí
- Poznání není vrozenou záležitostí; znalosti jedinec konstruuje svým jednáním
- Psychologie kognitivního vývoje – *dítě jako badatel ověřující teorie (schéma) asimilace; akomodace*

Piagetova teorie kognitivního vývoje

- Faktory ovlivňující přechod mezi stadii:
 - Biologicky podložené zrání
 - Učení
 - Předávání sociální zkušenosti
 - Ekvilibrace

- Působí v součinnosti; klíčová je patrně ekvilibrace; rovnováha

Piagetovy pedagogické názory

- Vzdělávání se má soustředit spíše na rozvíjení obecných schémat, než na rozvoj konkrétních dovedností
- Vzdělávání dětí se má soustředit spíše na procesy než na obsahy
- Vyučovací metody musí aktivizovat dítě
- Kurikulum by mělo respektovat kognitivní vývojová stadia

Učení – další souvislosti

- Preferování biologických vlivů
 - Biologicky připravené učení (*struktura pojmů*)
- Preferování sociokulturních vlivů
 - *Situované učení*
 - *Distribuované učení (lidé vs. materiál)*
 - *Vynořující se poznání (v návaznosti na soc. Situace)*
- Učení jako doladování připravených struktur
 - (*L. Resnick, 1996*) *učení jako sled situací; kompetence se rozvíjejí na základě přip. struktur (soc. i biol.); koherence, kontradikce; dynamické pojetí transferu*

Dětské interpretace světa a žákově pojetí učiva

- J.Piaget (*asimilace, akomodace*)
- L.S. Vygotskij (*zóna nejbližšího vývoje*)
- J.Bruner (*fakty, pojmy(koncepty) a zobecnění*)
- D.P.Ausubel (*smysluplné učení*)
- F.J.Dochy (*dosvědňovací znalosti; deklarativní a procedurální znalosti*)

Dětské interpretace světa

- řada označení:

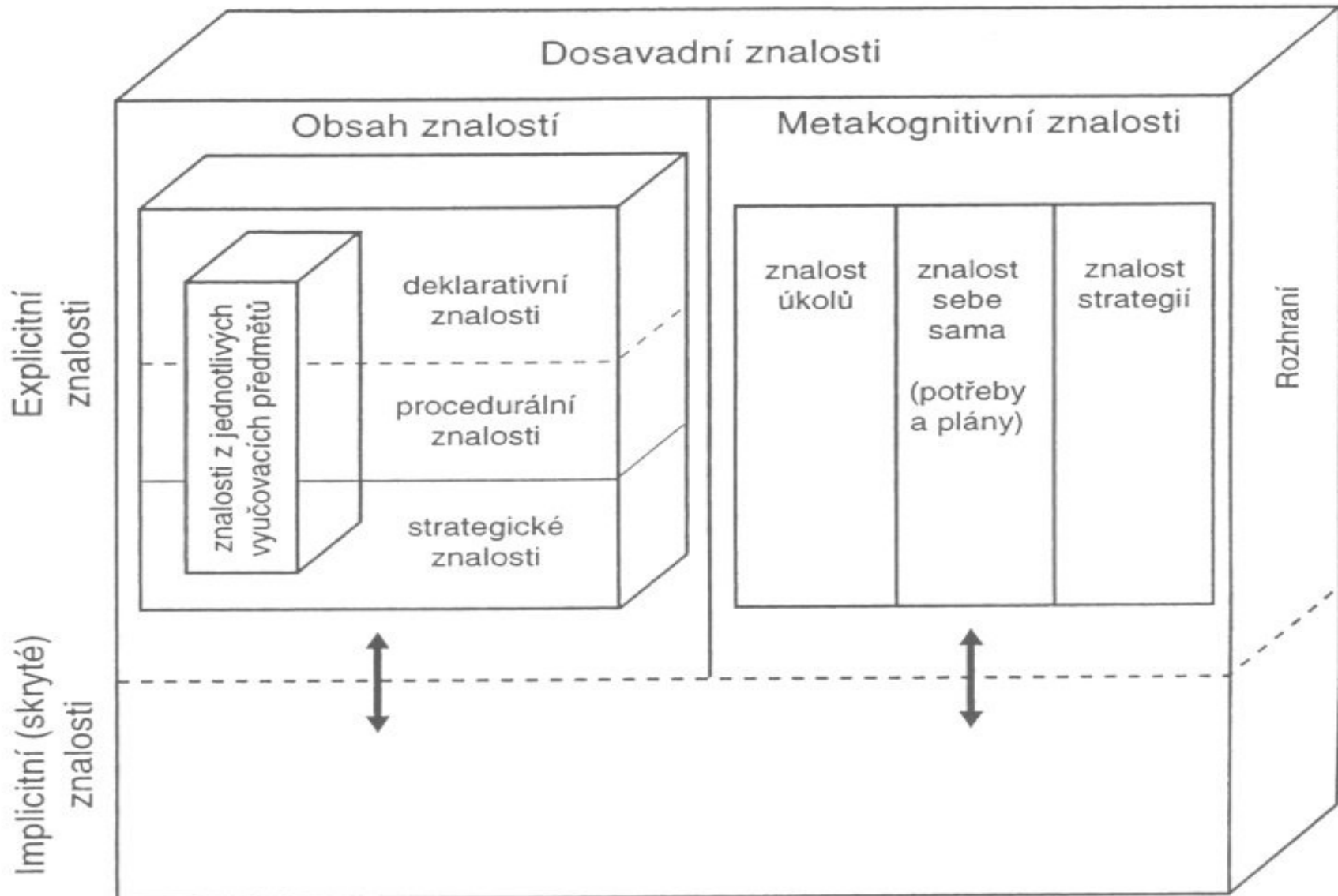
- Naivní teorie dítěte
- Implicitní teorie dítěte
- Dětská věda
- Dětské naivní koncepce
- Dětské implicitní koncepce
- Dětské prekoncepce
- Dětské dosavadní koncepce
- Dětské alternativní koncepce
- Dětské mylné koncepce, miskoncepce

Dětské interpretace jevů

- Kognitivní složka
- Afektivní složka
- Složka konativní

(např. Gavora, 1992)

Schéma žákových dosavadních znalostí (Dochy, 1996)

Žákovo pojetí učiva

- Žákovo pojetí učiva obecně
- Žákovo pojetí učiva v určité skupině předmětů
- Žákovo pojetí učiva v určitém předmětu
- Žákovo pojetí učiva v konkrétním tématu
- Žákovo pojetí učiva žákovo pojetí pojmu